

СТРУКТУРА І ДИНАМІКА ПОПУЛЯЦІЙ РОСЛИН В СЕРІЙНИХ УГРУПОВАННЯХ

В. І. Шенда Г. А. Бігдан

Серійні угруповання порушених земель та техногенних екологів Кривбасу характеризується відмінностями структури, динаміки та розвитку популяцій трав'яних і деревинних рослин, з чітко вираженими анемота зоохорним розширенням їх ареалів. На фоні різноманітності рельєфних новоутворень, неоднорідності і мозаїчності субстратів і різних антропогенних впливів ценопопуляції піонерних та давно існуючих видів характеризуються певними загальними та специфічними особливостями.

Ареали популяцій піонерних видів можуть окреслювати як окремі пробіогеоценози так і техногенні кар'єрно-відвальні урочища. Чисельність та просторове розташування в популяціях однорічних бур'янових рослин обумовлені трофічністю та значною мозаїчністю субстратів (нерівномірне, плямисте, групове розміщення).

Відмічені різкі коливання загальної і специфічної щільності однорічних і багаторічних рослин. У серійних рослинних угрупованнях спостерігаються зміни особливостей освоєння простору рослинними популяціями. Особливо важливим при дослідженні поліморфізму є виявлення морфо-фізіологічних рас.

трофо- і техноморфозів, встановлення технотолерантних форм.

Тезноморфози трав'яних та деревинних рослин визначаються багатьма показниками, насамперед підсиленням загального ксероморфізму, дрібнолиственістю. Такі анатомо-морфологічні зміни листків, як потовщення епідерми; ослаблення розвитку полісадної хлоренхіми, збільшення кількості продихів при зменшенні їх розмірів проявляються на відвалах, як специфічних антропо сформованих плакорах.

У структурі ценопопуляцій трав'янистих рослин, на фоні промислового забруднення, характерним являється чітке вираження неповночленності, при зменшенні чисельності зрілих та сенильних форм, скорочення тривалості життя, потужності та продуктивності рослин.

У динаміці ценопопуляцій відмічені перебудова феноритмів, збільшення тривалості латентного та ювенільного періодів, скорочення тривалості генеративної та сенильної стадій, пригнічення насінневого розмноження, загальне пригнічення ростових процесів при підвищенні ролі вегетативного розмноження.

Криві динаміки чисельності ценопопуляцій трав та деревинно-кущових порід на кожному етапі сингенезу мають не тільки різні конфігурації, але і характер (ріст, стабілізація, деградація).

У загальному підсумку відзначимо: популяційна екологія сингенетичних процесів в техногенних екотопах, як і при будь-якому антропоному перетворенні ландшафту, є новою галуззю екології популяцій, яка розвивається.